

ПРОКУРОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Ігор КОЗЬЯКОВ

проректор з наукової роботи
 Національної академії прокуратури України,
 державний радник юстиції 3 класу,
 доктор юридичних наук, доцент,
 заслужений юрист України

УДК 343.163

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ ДОДЕРЖАННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНІВ ЩОДО ПОРЯДКУ ВИДАЧІ ДОЗВОЛІВ НА СПЕЦІАЛЬНЕ ВОДОКОРИСТУВАННЯ

Наглядова діяльність органів прокуратури, спрямована на зміцнення законності та правопорядку, неможлива без всебічного аналізу стану законності. Такий аналіз ґрунтується на інформаційному забезпеченні – сукупності відомостей, необхідних для прийняття того чи іншого рішення. У цілому, щоб правильно оцінити певне явище, чиюсь діяльність, прокурор має бути найбільш обізнаний і володіти об'єктивною інформацією в обсязі, достатньому для обґрунтування та прийняття такого рішення.

Отож належна організація прокурорських перевірок з метою забезпечення їх високої результативності суттєво залежить від своєчасного надходження і наявності в прокуратурі відомостей, що в сукупності характеризують стан законності та правопорядку у певній сфері. Крім того, правильне планування роботи прокурора з нагляду за додержанням і застосуванням законів неможливе без достатнього інформаційного забезпечення та аналітичної обробки одержаних матеріалів [1, 274].

Сьогодні нагальною є потреба в розробленні сучасних рекомендацій з метою удосконалення інформаційного забезпе-

чення прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням водного законодавства.

У цій статті під інформацією, що використовується в органах прокуратури, розуміється сукупність відомостей, які відображають усі її складові щодо виконання завдань, поставлених перед прокуратурою, а також дані, що характеризують стан дотримання законів. А під інформаційним забезпеченням прокуратури – діяльність прокурорів, спрямована на пошук, збирання, облік, накопичення, аналіз, збереження і передавання інформації, необхідної для здійснення функцій прокуратури [2, 84–85].

З метою належної організації проведення перевірок у сфері додержання і застосування водного законодавства й порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування прокурору передусім необхідно опрацювати законодавчі та інші правові акти, які регулюють питання водного законодавства, порядок видачі дозволів на спеціальне водокористування та діяльність органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, органів державного контролю і нагляду. Це дає змо-

гу визначити коло фахівців, які будуть залучені, підготувати керівникам контролюючих органів вимоги щодо надання інформації, яка характеризує дотримання законодавства щодо використання та охорони вод, а також діяльності органів, які видають дозволи на спеціальне водокористування.

Насамперед варто звернутися до правових актів, які регламентують використання та охорону вод, зокрема прісних підземних вод, у тому числі відомчих інструкцій, наказів, методик, нормативів і стандартів. До нормативної бази, що регламентує порядок видачі дозволів на спеціальне водокористування, зокрема, належать: Водний кодекс України [3], Закони України «Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності» із змінами і доповненнями від 16 жовтня 2012 року № 5463-VI [4], «Про меліорацію земель» із змінами і доповненнями від 16 жовтня 2012 року № 5462-VI [5], «Про питну воду та питне водопостачання» із змінами і доповненнями від 16 жовтня 2012 року № 5459-VI [6]; постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року № 321 «Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459» із змінами та доповненнями, від 19 листопада 2012 року № 1203 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року № 321» [7] тощо.

Використовуючи повноваження, передбачені у ч. 1 ст. 20 Закону України «Про прокуратуру», прокурор має витребувати у спеціально уповноважених органів державного контролю (Міністерства екології та природних ресурсів України, Держвод агентства України, Держзмагента України, Держсанепідемслужби України, Держгірпромнагляду України, Держгеонадр України тощо), місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування та інших органів (територіальних органів Державної фіскальної служби України, Держказначейства України) відомості та матеріали, що характеризують

стан охорони та раціонального використання вод, у тому числі питного водопостачання, а також видачі дозволів на спеціальне водокористування.

Зокрема, у місцевих державних адміністраціях необхідно витребувати інформацію і матеріали про:

- законність видачі дозволів на спеціальне водокористування з водних об'єктів місцевого значення (Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська та Севастопольська міські державні адміністрації) (стосовно дозволів, виданих після 18 травня 2013 року, див. постанову Кабінету Міністрів України від 19 листопада 2012 року № 1203 «Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року № 321»);

- розроблення і реалізацію місцевих програм у сфері питної води та питного водопостачання;

- забезпечення виконання правил і норм користування системами питного водопостачання, дотримання режиму зон санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання;

- кількість діючих на території регіону свердловин, пробурених, але не введених в експлуатацію, законсервованих, затампонованих, таких, що потребують ліквідаційного тампонажу, та безхазяйних;

- програми буріння пошуково-розвідувальних та експлуатаційних свердловин для водопостачання населених пунктів регіону.

В органах місцевого самоврядування необхідно витребувати інформацію і матеріали про:

- забезпечення інформування населення про якість питної води та стан питного водопостачання, порядок розрахунку тарифів на послуги централізованого водопостачання і водовідведення;

- перелік підприємств, що здійснюють господарську діяльність із централізованого водопостачання та водовідведення;

- кількість діючих на території регіону свердловин, пробурених, але не введених в експлуатацію, законсервованих, затампонованих, таких, що потребують ліквідаційного тампонажу, та безхазяйних.

У територіальних органах Державної фіскальної служби України необхідно витребувати інформацію і матеріали щодо:

- заборгованості підприємств, які сплачують збір за спеціальне водокористування та відшкодування витрат на проведення геологорозвідувальних робіт;
- своєчасності надання органами Міністерства екології та природних ресурсів України до органів державної податкової служби переліку користувачів прісних підземних вод, яким надано дозволи на спеціальне водокористування.

В органах Державної казначейської служби України необхідно витребувати інформацію і матеріали про надходження та використання державних коштів на буріння артезіанських свердловин та ліквідаційний тампонаж.

В органах Державної санітарно-епідеміологічної служби України необхідно витребувати інформацію і матеріали про:

- аналіз санітарної та епідемічної ситуації, показників здоров'я населення при вживанні питної води;
- наявність фактів забруднення підземних вод;

– санітарно-епідеміологічну захищеність зон санітарної охорони навколо об'єктів, де наявні підземні джерела водопостачання;

- поширеність і характер правопорушень при використанні прісних підземних вод і про заходи, вжиті щодо їх усунення (внесення приписів, постанов, застосування фінансових санкцій тощо).

В органах Державного агентства водних ресурсів України необхідно витребувати інформацію і матеріали про:

- використання підприємствами водних ресурсів (форма державної статистичної звітності 2-ТП (водгосп)) [8];
- поширеність і характер правопорушень законодавства про питну воду та питне водопостачання, а також заходи, вжиті щодо їх усунення.

В обласних управліннях земельних ресурсів, управліннях з контролю за використанням та охороною земель необхідно витребувати інформацію і матеріали про:

- надання земельних ділянок під розміщення артезіанських свердловин;

- надання земельних ділянок у зонах санітарної охорони;

- встановлення меж зон санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання та наявність проектів землеустрою.

Також необхідно ознайомитись із матеріалами перевірок органів Державної фінансової інспекції України областей, міст Києва та Севастополя (з питань цілового використання бюджетних коштів, виділених на забезпечення та функціонування центрального водопостачання, на буріння та ліквідаційний тампонаж артезіанських свердловин тощо), Державної казначейської служби України (з питань повноти обчислення і своєчасності сплати до бюджетів збору за спеціальне водокористування та відшкодування витрат на проведення геологорозвідувальних робіт), Міністерства екології та природних ресурсів України, Державного агентства водних ресурсів України, Державної санітарно-епідеміологічної служби України, територіальних інспекцій державного геологічного контролю Державної служби геології та надр України (з питань забезпечення державного контролю за використанням і охороною прісних підземних вод), раніше внесеними актами прокурорського реагування, інформацією про результати їх розгляду, даними статистичної звітності 2-ТП (водгосп) [8].

Належним чином зібрана до накопичувальних справ (п. 8 [9]) і проаналізована інформація дає прокурору можливість під час проведення перевірок звернути увагу на питання щодо:

- 1) законності та своєчасності видачі дозволів на спеціальне водокористування з водних об'єктів місцевого значення. Слід зазначити, що право на здійснення спеціального водокористування посвідчується дозволом, який видається спеціально уповноваженим органом за клопотанням водокористувача з обґрунтуванням потреби у воді та погодженням із органами державної виконавчої влади. Видача вказаного дозволу здійснюється на підставі установлених лімітів використання води та у порядку, визначеному в постанові

Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459. Відповідно до п. 4 зазначеної постанови до 17 травня 2013 року (включно) видача дозволів на спеціальне водокористування у разі використання води водних об'єктів загальнодержавного значення та погодження дозволів на спеціальне водокористування у разі використання води водних об'єктів місцевого значення здійснюються територіальними органами Міністерства екології та природних ресурсів України.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року № 321 «Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459» затверджено Порядок погодження й видачі дозволів на спеціальне водокористування, в якому зазначено, що дозволи видаються за клопотанням водокористувачів з обґрунтуванням потреби у воді, яке погоджується у разі:

– використання поверхневих вод – з органом виконавчої влади Автономної Республіки Крим з питань водного господарства, територіальними органами басейнових управлінь водних ресурсів або обласними виробничими управліннями водного господарства і меліорації (далі – органи водного господарства);

– використання підземних вод – з Держгеонадрами або дочірніми підприємствами НАК «Надра України» за переліком, який затверджує Міністерство екології та природних ресурсів України;

– використання водних об'єктів, віднесених до категорії лікувальних, – із Міністерством охорони здоров'я України;

2) законності визначення нормативів і розмірів зборів за спеціальне водокористування з водних об'єктів місцевого значення. Тут визначальним є принцип платності водокористування. Оплата здійснюється з метою забезпечення раціонального використання й охорони вод та відтворення водних ресурсів і включає плату за забір води з водних об'єктів. Її розмір визначається відповідно до нор-

мативів плати, фактичних обсягів забору води та встановлених лімітів на забір води. Нормативи збору за спеціальне водокористування підземних вод встановлено постановою Кабінету Міністрів України від 18 травня 1999 року № 836;

3) обґрунтованості погоджень на розміщення підприємств та інших об'єктів, діяльність яких пов'язана з використанням прісних підземних вод і може негативно впливати на їх стан;

4) стану забезпечення державного контролю за використанням і охороною прісних підземних вод;

5) розгляду питань стосовно використання та охорони підземних вод на сесіях рад і засіданнях виконавчих комітетів, відповідності закону прийнятих рішень, стану контролю за їх виконанням;

6) своєчасності застосування наданого права на обмеження, тимчасову заборону (зупинення) чи припинення діяльності підприємств та інших об'єктів у разі порушення ними вимог законодавства при використанні підземних вод;

7) стану здійснення контролю за якістю питної води, використанням та охороною джерел водопостачання;

8) відповідності вимогам закону рішень про обмеження або заборону використання підприємствами прісних підземних вод у промислових цілях;

9) своєчасності та законності встановлення зон і меж санітарної охорони джерел і об'єктів централізованого водопостачання та поясів особливого режиму. З метою охорони водних об'єктів у районах забору води для централізованого водопостачання встановлюються зони санітарної охорони, які поділяються на пояси особливого режиму. Встановлення меж зон санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого водопостачання здійснюється у процесі розроблення проекту землеустрою. Межі зон санітарної охорони та поясів особливого режиму встановлюються органами місцевого самоврядування за погодженням із місцевими органами виконавчої влади з водного господарства та органами державного санітарно-епідеміологічного нагляду. У разі розташування зони сані-

тарної охорони на територіях двох і більше областей її межі встановлюються Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади із питань житлово-комунального господарства та погодженням з центральними органами виконавчої влади із забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя, водного господарства, земельних ресурсів та відповідними органами місцевого самоврядування (ст. 93 Водного кодексу України, ст. 34 Закону України «Про питну воду та питне водопостачання», Правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 18 грудня 1998 року № 2024);

10) стану забезпечення контролю за дотриманням режиму в межах другого та третього поясів особливого режиму санітарної охорони джерел і об'єктів централізованого питного водопостачання;

11) законності прийнятих рішень про погодження проектів відводів земельних ділянок та проектів забудови в межах зон санітарної охорони;

12) додержання порядку погодження клопотань щодо надання підземних вод у користування та надання їх у користування. Надра у користування для видобування прісних підземних вод надаються без оформлення гірничого відводу на підставі спеціальних дозволів на користування надрами, що видаються після попереднього погодження з органами Міністерства охорони навколишнього природного середовища України, Державної служби гірничого нагляду та промислової безпеки України, Міністерства охорони здоров'я України на місцях (ст. 21 Кодексу України про надра);

13) обґрунтованості погоджень про надання дозволу на спеціальне використання підземних вод загальнодержавного значення;

14) цільового використання платежів за спеціальне використання водних ресурсів місцевого значення;

15) законності прийнятих рішень щодо необхідності буріння нових водозабірних свердловин;

16) законності прийнятих рішень про ліквідацію відпрацьованих (покинутих) свердловин;

17) наявності актів на введення в експлуатацію пробурених нових свердловин та інформації про те, якому підприємству вони передані на баланс;

18) своєчасності інформування населення про стан водних ресурсів, про надзвичайні екологічні ситуації, які можуть негативно вплинути на здоров'я людей, та про заходи, що вживаються для поліпшення стану вод;

19) наявності рішень про необхідність проведення державної екологічної та санітарно-епідеміологічної експертизи проектів господарської діяльності, які можуть негативно вплинути на якість питної води та системи питного водопостачання; проведення таких експертиз та їх реальне використання.

Під час перевірки в органах місцевого самоврядування прокурору необхідно звернути увагу на:

– наявність місцевих цільових програм щодо використання, охорони вод, відтворення водних ресурсів та забезпечення населення якісною питною водою. Стан виконання місцевих і загальнодержавних програм (Загальнодержавна програма «Питна вода України на 2011–2020 роки»), Закону України від 24 травня 2012 року № 4836-VI «Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року»;

– стан здійснення контролю за використанням, охороною вод, відтворенням водних ресурсів та якістю питної води, використанням і охороною джерел водопостачання;

– розгляд питань щодо використання, охорони вод, відтворення водних ресурсів та якості питної води на сесіях рад і засіданнях виконавчих комітетів. Відповідність законодавству прийнятих рішень, стан контролю за їх виконанням;

– законність надання в користування й оренду водних об'єктів місцевого, загальнодержавного значення та земель водного фонду;

- встановлення правил користування маломірними суднами на водних об'єктах;
- визначення у встановленому порядку нормативів і розмірів зборів за спеціальне водокористування водних об'єктів місцевого значення;
- встановлення правил загального водокористування в порядку, визначеному ст. 47 Водного кодексу України;
- стан організації роботи щодо винесення в натуру та облаштування прибережних захисних смуг уздовж річок і навколо водойм;
- законність прийнятих рішень щодо надання земельних ділянок у межах зон санітарної охорони джерел та об'єктів централізованого питного водопостачання, водоохоронних зон і прибережних захисних смуг річок та інших водойм;
- встановлення зон санітарної охорони джерел і об'єктів централізованого питного водопостачання та поясів особливого режиму;
- встановлення правил користування водозабірними спорудами, призначеними для задоволення потреб споживачів у питній воді;

- використання повноважень щодо обмеження, тимчасової заборони (зупинення) діяльності підприємств та інших об'єктів у разі порушення ними вимог законодавства у сфері питної води і питного водопостачання, водного, земельного та іншого законодавства;
- забезпечення інформування населення про стан водних об'єктів, про надзвичайні екологічні ситуації, які можуть негативно вплинути на здоров'я людей, якість питної води та стан питного водопостачання;
- організацію роботи, пов'язану з ліквідацією наслідків аварій та стихійного лиха, погіршенням якості вод або їх шкідливою дією, залученням у встановленому порядку до цієї роботи підприємств, установ і організацій;
- виділення коштів із місцевих бюджетів і фондів охорони навколишнього природного середовища для фінансування заходів щодо охорони вод, відтворення водних ресурсів та охорони водоохоронних зон і прибережних захисних смуг, здійснення контролю за їх використанням.

Список використаних джерел:

1. *Загородній В.С.* Інформатизація діяльності прокуратури: принципи та джерела / В.С. Загородній // Митна справа. – 2011. – № 1(73). – Ч. 2. – С. 274–278.
2. *Прінь Л.* Інформаційно-аналітичне забезпечення – передумова планування роботи / Л. Прінь // Вісник прокуратури. – 2006. – № 4. – С. 81–85.
3. Водний кодекс України від 6 червня 1995 року № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
4. Про дозвільну систему у сфері господарської діяльності: Закон України від 6 вересня 2005 року № 2806-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 48. – Ст. 483.
5. Про меліорацію земель: Закон України від 14 січня 2000 року № 1389-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 11. – Ст. 90.
6. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10 січня 2002 року № 2918-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 16. – Ст. 112.
7. Про затвердження Порядку погодження та видачі дозволів на спеціальне водокористування та внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 10 серпня 1992 року № 459: постанова Кабінету Міністрів України від 13 березня 2002 року № 321 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 12. – Ст. 590.
8. Про затвердження форми державної статистичної звітності № 2-ТП (водгосп): наказ Держкомстату України від 30 вересня 1997 року № 230 // Офіційний вісник України. – 1997. – № 43. – С. 185.
9. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням законів: наказ Генерального прокурора України від 7 листопада 2012 року № 3гн (із змінами, внесеними наказами Генерального прокурора України від 24 грудня 2012 року № 3гн-1, від 18 вересня 2013 року № 3 гн-2-8гн-1) (пункт 8).

Игорь КОЗЬЯКОВ

**ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОКУРОРСЬКОЇ ПЕРЕВІРКИ
ДОДЕРЖАННЯ І ЗАСТОСУВАННЯ ЗАКОНІВ ЩОДО ПОРЯДКУ
ВИДАЧІ ДОЗВОЛІВ НА СПЕЦІАЛЬНЕ ВОДОКОРИСТУВАННЯ**

Статтю присвячено розробці сучасних наукових рекомендацій з удосконалення інформаційного забезпечення прокурорського нагляду за додержанням і застосуванням водного законодавства та порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування.

Ключові слова: прокуратура; нагляд за додержанням і застосуванням законів; водне законодавство; водокористування; спеціальний дозвіл.

Игорь КОЗЬЯКОВ

**ИНФОРМАЦИОННОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОКУРОРСКОЙ ПРОВЕРКИ
СОБЛЮДЕНИЯ И ПРИМЕНЕНИЯ ЗАКОНОВ О ПОРЯДКЕ ВЫДАЧИ
РАЗРЕШЕНИЙ НА СПЕЦИАЛЬНОЕ ВОДОПОЛЬЗОВАНИЕ**

Статья посвящена разработке современных научных рекомендаций по усовершенствованию информационного обеспечения прокурорского надзора за соблюдением и применением водного законодательства и порядка выдачи разрешений на специальное водопользование.

Ключевые слова: прокуратура; надзор за соблюдением и применением законов; водное законодательство; водопользование; специальное разрешение.

Igor KOZIAKOV

**INFORMATIONAL SUPPORT OF THE INSPECTION BY PROSECUTOR
OF OBSERVANCE AND APPLICATION OF LEGISLATION
ON THE PROCEDURE OF GRANTING PERMITS FOR SPECIAL WATER USE**

The article is about the development of modern scientific recommendations on enhancing informational support of supervision by the prosecutor over observance and application of water legislation and the procedure of granting permits for special water use.

Keywords: a public prosecutor's office; supervision over observance and application of laws; water legislation; water use; special permit.

